

ชื่อเรื่อง : การก่อตัวและการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่บางคอแหลม

ผู้วิจัย : รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณี บัวเล็ก

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา 1. เพื่อศึกษาลักษณะของการก่อตัวและการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่บางคอแหลมในมิติทางประวัติศาสตร์ 2. เพื่อจะอธิบายสาเหตุของการก่อตัวและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และ 3. เพื่อค้นหาและทำความเข้าใจวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวบางคอแหลม งานวิจัยชิ้นนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ ศึกษาเหตุการณ์ต่างที่เกิดขึ้นในพื้นที่และนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ทำให้เกิด การก่อตัวและการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชนบางคอแหลม

ผลของงานวิจัยพบว่า บางคอแหลมเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มคนอาศัยอยู่ 3 กลุ่มคือคนไทย คนจีน และมุสลิม ชาวไทยเป็นคนกลุ่มแรกที่เข้ามาจัดตั้งชุมชนตั้งแต่ปลายอยุธยาและหลังจากอาณาจักรอยุธยาแตกสลายแล้วชุมชนของชาวไทยได้ขยายตัวขึ้น การก่อตัวของชุมชนชาวนั้นมีวัดเป็นศูนย์กลาง โดยในพื้นที่นี้มีวัดทั้งหมด 11 วัด มุสลิมเป็นคนกลุ่มที่ 2 ที่เข้ามาในพื้นที่นี้โดยถูกกวาดต้อนมาจากปัตตานีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2429 ในสมัยรัชกาลที่ 1 มุสลิมชาวดำรงเข้ามาเพิ่มเติมในสมัยรัชกาลที่ 4 และที่ 5 เนื่องจากหนีภัยการเมืองมาจากการปกครองของฮอลันดา ชุมชนมุสลิมนี้มีมัสยิดเป็นศูนย์กลาง ที่บางคอแหลมนี้มีทั้ง 7 มัสยิด ส่วนชาวจีนได้อพยพเข้ามาในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ชาวจีนได้เข้ามาใช้แรงงานทำสวนและทำงานเป็นกุลีในโรงสีและโรงเลื่อย ที่ตั้งขึ้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาภายหลังสนธิสัญญาเบาว์ริง ชาวจีนมีศาลเจ้าและสมาคมคมของตนเป็นศูนย์กลาง 3 แห่ง คนทั้ง 3 กลุ่มทั้งคนไทย มุสลิมและชาวจีนใช้ชีวิตอยู่กันอย่างสงบ

ในอดีตชาวบางคอแหลม มีวิถีชีวิตแบบสังคมเกษตรที่สงบ ชาวบางคอแหลมทำการผลิตเพื่อยังชีพ โดยทำนา ทำสวน มีตลาดน้ำ ตลาดบก และ มีดนตรีไทยที่เป็นวัฒนธรรมเพื่อความบันเทิง วิถีชีวิตเหล่านี้ได้ค่อยๆเปลี่ยนแปลงไปเมื่อพบกับกระบวนการที่นำไปสู่ความทันสมัยและความ เป็นเมืองที่เข้าสู่พื้นที่นี้เป็นระยะ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2512 ชาวบางคอแหลมได้ยุติการทำนาและทำสวน และต่อมาวิถีชีวิตด้านอื่นๆ ตามแบบสังคมเกษตรก็ได้สิ้นสุดตามไปด้วย

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลถึงการก่อตัวและการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชนมี 4 ประการคือ 1. การอพยพเคลื่อนย้ายของคนกลุ่มต่างๆ เข้ามาตลอดเวลา 2. ความอุดมสมบูรณ์ของ

พื้นที่ดินและสภาพแวดล้อมโดยรอบ 3. สภาพสังคมและการเมืองโดยรอบทั้งภายในและนอกประเทศ และ 4. ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมทั้งในระดับประเทศและระดับโลก

Title : The Formation of and Change in Communities at Bang Kholaem

Researcher : Associate Professor Dr. Punnee Bualek

Abstract

This research has three purposes 1. to study the formation of and change in communities at Bang Kholaem in history 2. to explain the causes of their formation and change and 3. to find out and to understand the way of the lives and cultures of communities in this area. This research used historical methodology in studying the historical events in the area. All of the sources were analyzed to find out the factors which made the formation of and changes in Bang Kholaem community.

Bang Kholaem was a mixture of three groups of people . They were Thai, Chinese and Muslim. Among them, Thai people were the first group settled at the end of the Ayutthaya period and after the Ayutthaya Empire had collapsed, their communities expanded. Muslim people were the second group that settled here. Some of them had moved from Pattani since 1786 in Rama I era and later in Rama IV and Rama V Indonesian Muslim escaped from the control of Netherlands to this area. Muslim people had their mosques as the central of communities .There are 7 mosques in Bang Kholaem. The Chinese , began to settle down in the early period of Rattanakosin. They worked as gardeners and as coolies in rice mills and sawmills located along the Chao Phraya River after the Bowring Treaty. Chinese people had their shrines and associations as the center of their communities and there were 3 in this area. All of the ethnic groups; Thai, Muslim and Chinese could live together in harmony in Bang Kholaem..

In the past the people of Bang Kholaem led tranquil live based on agriculture as and subsistence farmers. They had rice fields, orchards, boat markets, land markets and Thai classical music ensembles. All of them were gradually changed when as time passed they were faced with the process of modernization and urbanization. From about 2512 BE. this idyllic agricultural lives came to an end.

There were four factors that influenced the formation of and change in Bang Kholaem community 1. the people moving in this are all the times in history 2. the fertility of land and

the good surrounding environment 3. the social and political situation both inside and outside the country, and 4. a capitalist economic system, both nationally and globally.